

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านท่าบ่อ จังหวัดอุบลราชธานี

The Development of School Resources on Promotion Sufficiency Economic and Local Wisdom For Learning Society in Tabao School Ubon Ratchathani

วิสุทธิ์ ราษฎร์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของแหล่งเรียนรู้โรงเรียนบ้านท่าบ่อเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย อันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ 2) ศึกษาหารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย อันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย อันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ได้แก่ คณะครูขาดความรู้ความเข้าใจและความมุ่งมั่นในการดำเนินงานตามโครงการ นักเรียนบางส่วนขาดความมุ่งมั่น บริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอและเหมาะสม ขาดตัวอย่างหรือรูปแบบที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน วิทยากรท้องถิ่นมีน้อย ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความร่วมมือจากชุมชน
2. ผลการศึกษาหารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ โรงเรียนได้จัดตั้งทีมงานวิจัยขึ้นโดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหัวหน้าทีมและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นทีมงาน และมีศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นผู้ประสานงาน มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ทีมวิจัยด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการไปศึกษาดูงานศิลปหัตถกรรมที่เมืองทองธานี กรุงเทพฯ กับที่โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และรูปแบบที่ได้คือ การจัดทำหลักสูตรหรือโครงการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน 7 หลักสูตรและ 3 โครงการ
3. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ประกอบด้วย 7 หลักสูตรและ 3 โครงการคือ หลักสูตรบูรณาการเทียนพรรษา หลักสูตรนิทานพื้นบ้าน (สาระภาษาไทย) หลักสูตรดนตรีพื้นเมืองโปงลาง (สาระดนตรีนาฏศิลป์) หลักสูตรการพายเรือ (สาระสุขศึกษาและพลศึกษา) หลักสูตรประวัติหมู่บ้านท่าบ่อ (สาระสังคมศึกษา) หลักสูตรมีคฤหคฤหาน้อย (สาระภาษาอังกฤษ) หลักสูตรบายศรี (สาระงานอาชีพและเทคโนโลยี) โครงการคณิตคิดสนุก (สาระคณิตศาสตร์) โครงการวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต (สาระวิทยาศาสตร์) และโครงการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ (กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

คำสำคัญ : แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ภูมิปัญญาไทย, สังคมแห่งการเรียนรู้

¹ โรงเรียนบ้านท่าบ่อ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study problems and obstructions on resources in Taboa School to promotion sufficiency economic and local wisdom for learning society 2) to find the model of resources in Taboa School to promotion sufficiency economic and local wisdom for learning society and 3) to present the model of resources in Taboa School to promotion sufficiency economic and local wisdom for learning society. The quality research studied at Tabao School, Jaramae district, Muang Ubon, Ubon Ratchathani province.

The research findings were as follow;

1. The problems and obstructions on resources in Taboa School were the lack of Knowledge and intention in work on the project of the teacher, the lack of intention of the pupils, the lack of area to work on the project, the lack of good samples, the lack of local wisdom, the lack of instrument budget and community cooperation.
2. The studied to find the model of school resources were the research team lead By school administrator and coordinated by supervisor, the research team studied in related documents and researches, tour to studied student handcraft fair at Muang Thong Thane Bankok and Thatpanom school Nokornpanom province and created 7 curriculum and 3 projects.
3. The model to developed resources in Taboa School consisted of 7 curriculum and 3 Projects; the intregated curriculum on Bhuddhist lent candle, the curriculum of folk tale, the curriculum of Pong Lang, the curriculum of row boat, the curriculum of Ban Taboa history, the curriculum of small guide, the curriculum of rice offering, the project of joyful mathmetic, the project of science for life and the project of thai massage for health.

Keywords : school resources, sufficiency economic, local wisdom, learning society.

บทนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดเวลานานกว่า 25 ปี เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การพอมีพอกินพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและไม่ประมาท ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง มีเหตุผล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีสติปัญญารอบคอบอย่างสมดุล สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากโลกภายนอกได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2553 : 2) การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการสนองความคิดและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ รวมถึงการจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดผลในการปฏิบัติ ตลอดจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนี้ จะสอดคล้องกับวิถีภูมิปัญญาไทย เพราะภูมิปัญญาไทยเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมที่เราปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน แต่ปัจจุบันกลับถูกละเลยไปเป็นอย่างมาก เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ลืมนิยามภูมิปัญญาไทยหรือความรู้ในชีวิตจริงที่มีอยู่เดิมในชุมชน ตามที่ชนชาวไทยได้สั่งสมด้วยประสบการณ์ มีกระบวนการเลือกสรรการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาจนเกิดหลอมรวมเป็นแนวคิด เพื่อใช้แก้ปัญหาการดำรงชีวิต และพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยในแต่ละท้องถิ่นได้เหมาะสมกับยุคสมัย ช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขสืบมา (คลังปัญญาไทย 2553 : 10) ซึ่งเป็นทุนในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งภูมิปัญญาไทยได้ช่วย

เสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีแก่สังคมไทย ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรี เกียรติภูมิให้แก่คนไทย

จะเห็นได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยนับเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรนำมาปฏิบัติให้เป็นวิถีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและข่าวสารต่าง ๆ อย่างรวดเร็วเช่นนี้ และถ้ามีการนำมาใช้ได้อย่างทั่วกันแล้ว สังคมไทยจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วกันและเท่าทัน สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพ เพราะสังคมแห่งการเรียนรู้ นั้น หมายถึง ลักษณะของหน่วยงานหรือชุมชนที่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อม ๆ กัน เกี่ยวกับเรื่องอนุรักษ์ บำรุง รักษา ฟื้นฟู ปกป้อง คุ้มครอง พิทักษ์ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่และปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกได้เรียนรู้ด้วยวิทยากร ผ่านผู้รู้ สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ แหล่งความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจากองค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้สมาชิกสามารถสร้างความรู้ สร้างทักษะและมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสมาชิก ตลอดจนสามารถใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาการดำเนินชีวิตให้มีความเหมาะสมกับสภาพของหน่วยงานหรือชุมชนนั้น ๆ (สำนักงานวิจัยเลขาธิการสถานศึกษา 2551 : 12)

การที่จะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายนั้น เป็นเรื่องที่ทำได้ไม่ยากนัก เนื่องจากสภาพสังคม เศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วดังกล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ได้มีการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนและแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม สำหรับนำมาประยุกต์ใช้กับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำอยู่เป็นปกติในโรงเรียน ก็จะทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาจนเป็นต้นแบบหรือเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนได้ ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวมาแล้ว โรงเรียนบ้านท่าบ่อจึงได้เสนอโครงการวิจัยนี้ขึ้นมา เพื่อนำร่องการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนใน 8 สาระการเรียนรู้และ 1 กิจกรรม เพื่อให้เป็นตัวอย่างของสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ยั่งยืนและเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

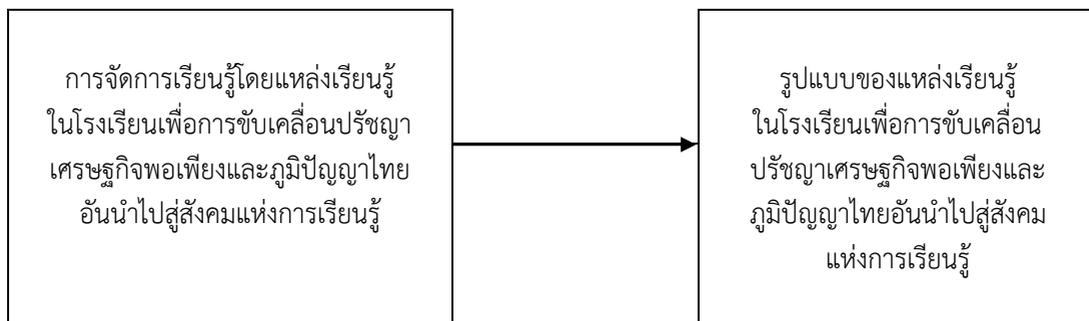
1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านสถานที่ ศึกษาในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ตำบลแจระแม อำเภอมือเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาและนำเสนอรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ใน 8 สาระวิชาคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะศึกษา ภาษาอังกฤษ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 1 กิจกรรมคือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นเรื่องหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้หรือโครงการรวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ตลอดปีการศึกษา 2553

4. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ นักเรียนช่วงชั้นที่ 1-3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ยกเว้น คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน สุ่มมาสัมภาษณ์เพียงร้อยละ 10 เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และการทดลองใช้ที่โรงเรียนเมืองอุบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 11

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าความถี่และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของความเรียง

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานในโรงเรียน
2. ประชุมคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนนักเรียนและผู้ปกครองเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนา
3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. สัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ศึกษาดูงานที่เมืองทองธานีและโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย
6. ประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
7. ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
8. นิเทศติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ
9. ประเมินผลการดำเนินงานทั้งระบบ
10. สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ได้แก่ คณะครูขาดความรู้ความเข้าใจและความมุ่งมั่นในการดำเนินงานตามโครงการ นักเรียนบางส่วนขาดความมุ่งมั่น บริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอและเหมาะสม ขาดตัวอย่างหรือรูปแบบที่จะนำมาใช้ในโรงเรียน วิทยากรท้องถิ่นมีน้อย ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความร่วมมือจากชุมชน

2. ผลการศึกษาหารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ โรงเรียนได้จัดตั้งทีมงานวิจัยขึ้น โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหัวหน้าทีมและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นทีมงาน และมีศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นผู้ประสานงาน มีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ทีมวิจัยด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการไปศึกษาดูงานศิลปหัตถกรรมที่เมืองทองธานี กรุงเทพฯ กับที่โรงเรียนธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และรูปแบบที่ได้คือ การจัดทำหลักสูตรหรือโครงการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน 7 หลักสูตร และ 3 โครงการ

3. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ประกอบด้วย 7 หลักสูตร และ 3 โครงการคือ หลักสูตรบูรณาการเทียบพรรษา หลักสูตรนิทานพื้นบ้าน (สาระภาษาไทย) หลักสูตรดนตรีพื้นเมืองโปงลาง (สาระดนตรีนาฏศิลป์) หลักสูตรการพายเรือ (สาระสุขศึกษาและพลศึกษา) หลักสูตรประวัติหมู่บ้านท่าบ่อ (สาระสังคมศึกษา) หลักสูตรมีคฤหะศกน้อย (สาระภาษาอังกฤษ) หลักสูตรบายศรี (สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี) โครงการคณิตคิดสนุก (สาระคณิตศาสตร์) โครงการวิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต (สาระวิทยาศาสตร์) และโครงการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพ (กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ ถ้าพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว จะมีปัญหาหลัก ๆ คือ ปัญหาเรื่องบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความมุ่งมั่น นักเรียนบางส่วนขาดความมุ่งมั่น ขาดแคลนงบประมาณ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป เพราะงบประมาณที่ได้จะมีเฉพาะงบประมาณรายหัวของนักเรียน และงบประมาณในเรื่องของอาคารเรียนเท่านั้น ส่วนงบประมาณในเรื่องสภาพแวดล้อมมีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณะนิตย จันทบุตร และบุญธรรม ทองเรือง (2546 : 318-319) ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่ประสบคือการขาดแคลนทรัพยากรในรายวิชา และงานวิจัยของสุเปีย ทาปทา (2546 : 28-33) ที่พบว่า ปัญหาที่ประสบประการหนึ่งคือไม่มีงบประมาณสนับสนุน ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาพื้นฐานที่โรงเรียนสามารถแก้ไขได้ โดยได้เน้นการให้ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักแก่บุคลากร โดยการให้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและไปศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จึงเกิดความรู้ความเข้าใจและมั่นใจในการพัฒนางาน ส่วนปัญหาเรื่องงบประมาณนั้น เมื่อมีการดำเนินงานตามโครงการ โรงเรียนก็ได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงทำให้สามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้

2. การศึกษาหารูปแบบของแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ใช้หลาย ๆ วิธี ทั้งการประชุมระดมความคิด การสัมภาษณ์และการศึกษาดูงาน ซึ่งวิธีการที่ได้ผลมากที่สุดก็คือการศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจและความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางาน จนสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเปีย ทาปทา (2546 : 28-33) ที่พบว่า วิธีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ให้การสนับสนุน/ส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน 3 วิธี ได้แก่ 1) สนับสนุนส่งเสริมให้ครูเชิญผู้รู้หรือเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) นำนักเรียนไปศึกษาและเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และ 3) ให้ครูนำกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งถึงแม้โรงเรียนบ้านท่าบ่อจะไม่ได้ดำเนินการให้ครบทั้ง 3 วิธี แต่การพาคณะครูไปศึกษาดูงานก็ทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

3. รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าบ่อ เพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และภูมิปัญญาไทยอันนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและโครงการทั้ง 10 รายการ ในทางปฏิบัติจริง ถึงแม้จะนำเสนอได้ครบทุกสาระ แต่บางสาระก็ประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน หลายประการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระ ไชยศรีสุข (2546 : 293) ที่พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีบทบาท ในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รายงานการวิจัยของ สุเปีย ทาบทา (2546 : 28-33) ที่พบว่า นักเรียนไม่ให้ความสนใจ ที่จะเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ถ้าพิจารณาโดยละเอียดก็พบว่า การที่หลักสูตร โครงการ/กิจกรรมจะ ประสบผลสำเร็จนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ประการแรก ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยว่าจะสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ สาระศิลปศึกษาที่จัดตั้งวงโปงลางขึ้นได้ หรือสาระประวัติศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องประวัติของหมู่บ้านท่าบ่อ ในขณะที่ สาระคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์สามารถสอดคล้องได้น้อย ประการที่สอง ครูผู้สอนเองเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่ง ถ้ามีความสนใจ มุ่งมั่นและเอาใจใส่อย่างจริงจัง ก็จะสามารถดำเนินงานตามโครงการให้สำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จทั้งหมดจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าขาดการกระตุ้น การนิเทศ กำกับ ติดตาม การให้ขวัญกำลังใจจาก ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งการจัดหางบประมาณให้เพียงพอและต่อเนื่องด้วย ซึ่งการจะทำได้เช่นนั้น สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษาต้องเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนางาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

1. การสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาในกิจกรรมการเรียน การสอน อาจจะทำให้ไม่ครบทุกสาระการเรียนรู้ ดังนั้น โรงเรียนควรเลือกสอดคล้องในเฉพาะบางสาระที่เหมาะสม เท่านั้น
2. สาระการเรียนรู้ใดที่สามารถสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดี ควรจะมีการขยายผลต่อไปอีก เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้โรงเรียนอื่น ๆ สามารถมาศึกษาดูงานได้
3. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียน สามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น
4. ควรมีการสร้างควมยั่งยืนให้เกิดกับโครงการนี้ โดยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในปีการศึกษาต่อไป ถึงแม้จะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง
5. ควรมีการขยายผลวิจัยจากโรงเรียนเข้าสู่ชุมชน ให้สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในชุมชนได้ อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายผลการวิจัยในรูปแบบนี้ไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น
2. ควรวิจัยเจาะลึกลงไปในแต่ละสาระการเรียนรู้ว่าสาระใดเหมาะสมที่จะสอดคล้องกับปรัชญาใด มากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จเป็นรูปเล่มขึ้นมาได้ ด้วยความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคลากร หลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำโครงการวิจัยนี้มาสู่โรงเรียนบ้านท่าบ่อ รวมทั้งนายจิรวุฒิ สว่างวงศ์ ศึกษาพิเศษที่สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 ซึ่งเป็นผู้ประสานงานและคอยแนะนำช่วยเหลือในการดำเนินงาน ตามโครงการวิจัยอย่างใกล้ชิด

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่านคือ ดร.กวินเกียรติ นนธ์พละ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ดร. อังกูรย์ สมคะเนย์ ผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 และ ดร.วิชราภรณ์ จิตรมาศ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านด้ามพรำ ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยจนมีคุณภาพ

ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม และโรงเรียนดีเด่นอีกหลายโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน จนทำให้เกิดความคิดในการพัฒนางานขึ้นมาได้ รวมทั้งโรงเรียนเมืองอุบล ซึ่งให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยด้วย

ขอขอบคุณรองผู้อำนวยการ คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิ โรงเรียนบ้านท่าบ่อ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลและทีมงานวิจัยที่เข้มแข็ง จนทำให้งานวิจัยเรื่องนี้ ประสบผลสำเร็จขึ้นมาได้ ซึ่งผลที่ได้คงส่งผลให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์)

2550 (อ้างเมื่อ 14 เมษายน 2553). จาก : <http://www.doe.go.th/repost/se/html/htm>.

คลังปัญญาไทย. **ภูมิปัญญาไทย.** (ออนไลน์)2550 (อ้างเมื่อ 14 เมษายน 2553). จาก : www.Panyathai.Or.th.

คะนิงนิตย์ จันทบุตรและบุญธรรม ทองเรือง. “ภูมิปัญญาชาวบ้านอุบลราชธานี : กรณีเทคโนโลยีพื้นบ้าน”

รวมบทความวิจัยของคณาจารย์สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี พ.ศ.2533-2546.

อุบลราชธานี : สำนักงานวิจัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.

วิจัยเลขาธิการสถานศึกษา, สำนัก. **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินการยกย่องครูภูมิปัญญาไทย**

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นอย่างครบวงจร.

กรุงเทพฯ : วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น, 2551.

วีระ ไชยศรีสุข. “การศึกษาเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดยโสธร,” **รวมบทความวิจัยของ**

คณาจารย์สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี พ.ศ. 2533-2546. อุบลราชธานี : สำนักวิจัยสถาบัน

ราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.

สุปิยา ทาปทา. “การศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10,” **รวมบทความวิจัยของสถาบันราชภัฏ**

อุบลราชธานี พ.ศ. 2533-2546. อุบลราชธานี : สำนักวิจัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี, 2546.

